

3 1761 04696640 4

Чоловѣкъ, що редагувавъ газету.

Сценичный жартъ въ 2 актахъ.

аписавъ на тлѣ новели Марка Твена

Г. Тиммора.

(Перекладъ Гр. Ганулякa)

ЛЬВОВЪ 1913

Накладъ Гр. Ганулякa.

въ Ставропигійской Типографіи пôдъ упр. М. Рефця.

Цѣна 50 гел.

CHOLOVIK

ЧОЛОВѢКЪ,

що редагувавъ газету.

Сценичный жартъ въ 2 актахъ.

НАПИСАВЪ НА ТЛѢ НОВЕЛИ МАРКА ТВЕНА

Г. ТИММОРА.

(Перекладъ Гр. Ганулякa.)

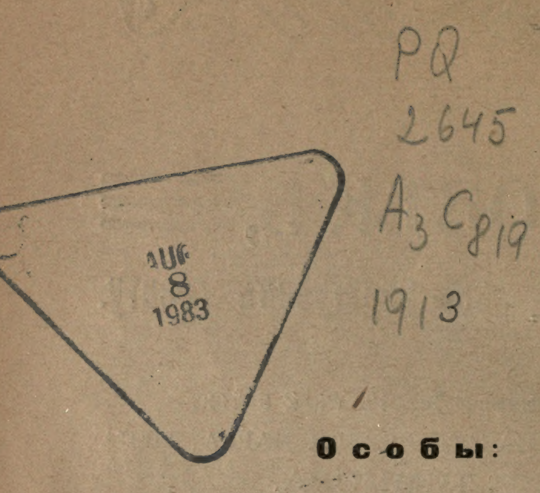

ЗБІРКА

ІВАНА ЛУЧКОВА

ЛЬВÔВЪ 1912.
Цѣна 50 гел.
Накладъ Г. Ганулякa.
Ставропигійская типографія
подъ управленіемъ Михаила Рефця.

Особы:

Редакторъ-издатель „Земледѣльця“.
Артуръ Генфильдъ.
Семъ Брокнеръ.
Довголѣтный предплатникъ.
Чоловѣкъ съ страшнымъ заростомъ.
Іессіе, писарка на машинѣ.
Бобъ, редакційный слуга.
Петерсенъ, книгарь.
Рѣчь дѣеся въ Чикаго.

⁂

АКТЪ I

(Редакційна контора. Входъ въ глубинѣ дверми, котрѝ ведутъ на корытарь. Зъ лѣва двери, що ведутъ до комнатки Іессіе Дальше шафа вглублена въ стѣну. Съ права вôкно, передъ нимъ бюрко редактора. На бюрку стосы паперу, книгъ, телефоничный апаратъ и дзвôнокъ. Передъ бюркомъ фотель, коло него зъ лѣвои стороны крѣсло. При входовыхъ дверехъ въ глубинѣ зъ правого боку, оперте о стѣну широке крѣсло, выбите шкôрою. Дальшу часть стѣны занимаютъ полицѣ на книжки Зъ лѣвои стороны входовыхъ дверей крѣсло. На лѣво (на другôмъ плянѣ) столикъ уставленый съ коса и два крѣсла).

Сцена 1.

Редакторъ, Іессіе, потôмъ Бобъ.

РЕДАКТОРЪ (*сидитъ при бюрку и диктуе*): Поданѝ высше способы охороняютъ старѝ ярины вôдъ зôпсутя.

ІЕССІЕ (*котра, стоячи, стенографовала на блочку паперу, повтаряе послѣдне слово*): Зôпсутя!

РЕДАКТ. (*диктуе*): Однакъ въ практицѣ поручаю усердно употребляти ярины лишь свѣжѝ.

ІЕССІЕ (*повтаряе*): Свѣжѝ!

РЕД.: А зъ консервôвъ лишь тѝ, що до котрыхъ маемъ неоспориму певнôсть.... (*Телефонъ сильно дзвонитъ. Редакторъ бере слухавку*). Гальо! Редакція „Земледѣльця“. Такъ, редакторъ. Почтеніе. Чого вы не дôстали? Ага, послѣдного нумеру. Вашъ адресъ? Смыкъ? Шикъ? Ага, Смитъ, улиця сема,

число 6845, девятьнайцятый поверхъ. Залагоджено, сейчасъ дôстанете газету! (*Кладе слухавку и дзвонитъ ни служьбу. Тихо.*) Дежъ той Бобъ сидитъ? (*Дзвонитъ по разъ другій и третій, въ кôнци кричитъ гнѣвно*): Бобъ!

БОБЪ (*вбѣгаючи*): Слухаю.

РЕД.: Що мляскаешь языкомъ, ледащо? Все щось ѣшь? Що у тебе въ устахъ?

БОБЪ: Тютюнъ!

РЕД.: Я тобѣ дамъ тютюнъ! Сейчасъ выплюти! (*Бобъ взбороняесь*). Чувъ? Где палиця? (*Бобъ вынимае тютюнъ и кладе на столику, бурмотячи пôдъ носомъ. Редакторъ дае ему адресъ Смита*). Занесешь послѣдній нумеръ газеты пôдъ тымъ адресомъ. Махай!

БОБЪ: Олрайтъ!

РЕД.: Ледви 400 пренумераторôвъ мае наша газета, а жалобъ щоденно тôлько, якъ бы мы тыхъ пренумераторôвъ мали що найменьше 40.000. На чôмъ мы скôнчили?

ІЕССІЕ (*читае*): А зъ консервôвъ лишь тѣ, що до котрыхъ маемъ неоспориму певнôсть...

РЕД. (*диктуючи*): Що навѣть въ протягу кôлькохъ лѣтъ (*телефонъ зновъ дзвонитъ*). Зновъ? Кара Божа! (*Говоритъ до телефону*): Ага, печатня, якъ разъ кôнчимо послѣдну статью, за хвильку дôстанете. (*До Іессіе*): Отже...

ІЕССІЕ (*читае*): що навѣть черезъ кôлька лѣтъ...

РЕД. (*диктуе*): Не зôпсуются...

БОБЪ (*вбѣгае*): Телеграма! (*Кладе на бюрку; коли редакторъ съ занятьемъ отвирае телеграму, Бобъ пôдходитъ на пальцяхъ до столика зъ лѣва, хватае тютюнъ, кладе въ уста и вôдходитъ съ тріюмфомъ, граючи на носѣ въ сторону редактора.*)

РЕД. (*перечитавши*): Ось тобѣ на! Вôдкликуе инсератъ! А то лайдакъ, выдирае менѣ зъ рукъ 5000 долярôвъ. Ось пехъ! И що ту робити? Но годѣ, я не могу роздертись! Самъ всему не дамъ рады. Нумеръ, инсераты, статья, коректа! Годѣ, годѣ! А до того всего ще и вы, панно, покидаете мене на сѣмъ дней. Чи то конечне?

ІЕССІЕ: Безусловно. За годину вôдходитъ мôй потягъ!

РЕД.: Страшне! И кто буде тымчасомъ писати на машинѣ? А нехай дѣдько своимъ куцымъ хвостомъ пише, менѣ все одно! На чôмъ мы станули?

ІЕССІЕ (*читае*): А зъ консервôвъ тôлько тй, що до котрыхъ есть неоспорима певнôсть, що черезъ кôлька лѣтъ не зôпсуются.

РЕД. (*кôнчитъ диктовати*): Бо коли зъѣмо недобрй ярины, може то принести шкоду нашому здоровью. Точка и конецъ. На сегодня досыть. Прошу то вôдбити на машинѣ и вôдослати Бобомъ до печатнѣ. А потôмъ ѣдьте собѣ съ Богомъ.

ІЕССІЕ: Дякую дуже. (*Хоче ити*).

РЕД.: Я радо зробивъ бы такъ якъ и вы, и поѣхавъ где хоть на тыждень вôдпочати, та свобôдно вôдôтхнути, але годѣ! Прикутый чоловѣкъ якъ вôлъ до ярма. Все на моей головѣ: редакція, инсераты, экспедиція, кореспонденція, публика, цѣлый механизмъ, цѣла скомпликована комбинація интересôвъ на однôй лихôй головѣ! И якъ тутъ удивлятися, що предплата иде слабо, а газету незадовго дѣдько возьме.

ІЕССІЕ: Хлѣборобы дуже радо ю читаютъ.

РЕД.: Читаютъ, але не предплачуютъ. Девятьдесять девять людей, читае одинъ и тотъ самъ примѣрникъ, а въ редакціи лежатъ цѣлй горы газетъ и плѣснѣютъ. Красна доля! И подумати, що такъ уже капарится двайцятый рôкъ! Двайцять лѣтъ працѣ, заходôвъ, борьбы, а въ кôнци — дуля! Я такій ослабленый, такъ морально пригнобленый, що силъ уже не стае до роботы. Ахъ, кобы менѣ дôстати двохъ способныхъ сотрудникôвъ, то ябъ ще вôдживъ! Кобы бодай якій порядный служащій и спрытный редакційный секретарь!

ІЕССІЕ: Може на ваше вчерашне оголошенье зголосится кто нынѣ.

РЕД.: Може. Кобы хоть ктось вôдповѣдный. Служащій якъ служащій, але секретарь! Тутъ потреба чоловѣка, котрый

щось умѣе и радъ бы вôддатися цѣлою душею своему заводови. А въ тôмъ штука!

БОБЪ (*входитъ, подаючи визитну карточку*): Тамъ прійшовъ якійсь паниско въ справѣ вчерашного оголошеня!

РЕД. (*читае*): „Артуръ Генфильдъ“. Проси! (*До панны*): Но щасливои дороги панно Іессіе.

ІЕССІЕ: Дякую г. редакторъ! (*Вôдходитъ*).

БОБЪ (*впроваджуе Артура*): Прошу!

Сцена 2.

Редакторъ, Артуръ.

(*Артуръ убраный на чорно, але не елегантно. Въ рухахъ несмѣлый и неповоротный*).

РЕД.: Чимъ могу служити?

АРТУРЪ: Я чувъ, що тутъ есть вôльна посада редакційного секретаря.

РЕД.: Якъ разъ есть; вы може хотѣли бы обняти?

АРТ.: Такъ прошу, я хотѣвъ бы просити.

РЕД.: Чи вы обôзнанѝ съ экономичными дѣлами? Чи чули що коли небудь про управу рôлѣ?

АРТ.: Я скôнчивъ рôльничу академію въ Campton въ Канадѣ.

РЕД.: А, прекрасно!

АРТ.: Кромѣ того студіовавъ я молочарство на университетѣ въ Saint-Hyacynth.

РЕД.: Чудно!

АРТ.: Кромѣ того я ходивъ на помологичнѝ выклады въ школѣ плеканя яринъ во Франціи.

РЕД.: А може маете на то якѝ доказы, свѣдоцтва або дипломы?

АРТ.: А маю. (*Вытягае зъ кишени цѣлый стосъ паперôвъ*): Ось прошу.

РЕД. (*переглянурши всѣ свѣдоцтва*): Го, го, зъ васъ, якъ виджу, не абы якій ученый! (*Прихильнымъ уклономъ проситъ его сѣдати*).

АРТ. (*скромно*): Ученый нѣ, а пильный и трудолюбивый ученикъ.

РЕД.: А чи працювали вы коли яко журналистъ.

АРТ.: На жаль — нѣ!

РЕД.: Ничо не шкодитъ. При своихъ знаняхъ скоро выробитесь. Такій сотрудникъ якъ вы, може принести менѣ неоцѣненыи корысти. Вы знаете мою газету.

АРТ.: Тôлько зъ назвы. Але закимъ я вôдважився тутъ прійти, то перестудіовавъ я кôлька нумерôвъ.

РЕД. (*вдоволеный*): И якъ же подобаеся вамъ моя газета?

АРТ.: Цѣкава... смѣло можна сказати, цѣкава!

РЕД.: Но якъ бачу по васъ, щось не дуже вамъ подобаесь напрямъ моеи газеты?

АРТ.: Але противно, якъ разъ.., я дуже...

РЕД.: Нѣ, нѣ, вамъ щось не дуже подобаеся моя газета, лишь не смѣете менѣ того щиро сказати.

АРТ.: Але-жъ увѣряю...

РЕД.: Ваши очи говорятъ за васъ. Отже смѣло—кажѣтъ, що думаете. Чейже не маете мене за такого дурня, котрый гнѣваеся за розумну критику. Напротивъ я вдячный буду за ню и радо прійму всѣ справедливыи замѣтки. Отже слухаю, но не будьте дѣтвакомъ. Для добра газеты прошу васъ.

АРТ.: То що инного—тыи слова примушають мене говорити. Отже передовсѣмъ ваша газета не опираеся на научныхъ засадахъ.

РЕД.: Якъ то? Не на научныхъ?

АРТ.: Гдекотрыи справы обговорюваныи безъ належитого приготовленя, просто на прихапцѣ...

РЕД. (*перебиваючи*): Е, для пересѣчнои публики..

АРТ.: Може выстарчити. Розумѣеся. Але газета, котра мое высшыи претенсіи, повинна говорити о всѣмъ основно, точно. Для того непростимыи суть гдекакыи ошибки въ вашôй газетѣ.

РЕД.: Ошибки?

АРТ.: Такъ, ошибки. Отъ примѣромъ возьмѣмъ вашу статистику привозу збôжа. Цѣлкомъ фальшива!

РЕД.: Якъ то фальшива?

АРТ.: Рôжнится о 2 килограмы и 27 декаграмôвъ вôдъ урядового справозданя.

РЕД.: Дрôбниця. Не варто и згадувати.

АРТ.: Дрôбниця, але кидае непохлѣбне свѣтло на научну точнôсть вашои газеты. А такихъ дрôбничокъ въ вашôй газетѣ бôльше.

РЕД.: Що вы кажете?

АРТ. (*дуже строго и поважно*): Въ передпослѣднôмъ числѣ вы поручаете на катаръ качокъ средство, надъ котрымъ наука ôтъ вѣкôвъ уже перейшла до дневного порядку.

РЕД.: Средство оказалось спасительнымъ!

АРТ. (*съ непохитною певностью, поучаючо*): То выключене!

РЕД.: Слухайте!

АРТ.: Средство, якого наука не признае, не може бути николи спасительнымъ. Може помочи однôй качцѣ, але загалъ качокъ приведе до згубы. Если на то звертаю вашу увагу, то лишь въ тôй цѣли, щобы зъ вашои газеты выкинути тѣ̑ ошибки, якѣ̑ тамъ не повиннѣ̑ бути.

РЕД. (*подражненый*): Вы дуже вѣжливѣ̑.

АРТ.: Дальше радивъ бымъ завести въ вашôй редакцiи гдеякѣ̑ змѣны.

РЕД.: Змѣны?

АРТ.: Такъ, далеко идущѣ̑ змѣны, основнѣ̑ змѣны.

РЕД.: Ос-нов-нѣ̑ змѣ-ны?

АРТ. (*скромно, але певно*): Змѣны суть конечнѣ̑, если газета мае дальше выходити.

РЕД. (*кидаючись*): Чи вы здурѣли? Уважаете мене за идiота, котрый не мае понятiя о редагованю газеты?

АРТ.: Того я не сказавъ!

РЕД.: Але такъ думаете! (*Зрываеся зъ крѣсла и бѣгае по комнатѣ*). Мучитъ мене сей человѣкъ своими выкладами и смѣе давати менѣ лекцiи въ професорскôмъ тонѣ. То вы учѣтся! Вы не маете выхованя! Зарозумѣлецъ напушеный. Думае, що всѣ розумы поѣвъ, бо мае дипломы и свѣдоцтва. Мôй добродѣю и я мôгъ бы мати дипломы,

якъ бы лишь хотѣвъ. Тузины дипломôвъ! Нема чимъ хвалитися. Скôнчивъ университетъ, молочарску академію, тай хоче мене розуму учити. А журналистики вы учились? Нѣ? А критиковати хочете! А змѣны заводити хочете!

АРТ.: Перепрашаю, я не хотѣвъ...

РЕД.: Тихо будьте! Досыть менѣ вже вашого говоренья. Мене вы не переконаете, нѣ, за много маю досвѣдченя. Змѣны! Прошу я кого, змѣны! Вы змѣняйте собѣ сорочки, краватки, а зъ вôдси менѣ забирайтеся—разомъ съ своими дипломами.

АРТ. (*встаючи*): Добре. Кланяюсь! (*Въ дверехъ задержуесь несмѣло*). Я... видите... значитъ... если бы вы схотѣли...

РЕД.: Чого еще хочете?

АРТ.: Я безъ посады. Положенье мое крайно печальне.

РЕД.: Живете може въ недостатку?

АРТ.: Не маю навѣть що до устъ взяти.

РЕД.: Гмъ... жаль менѣ васъ. На журналистицѣ не розумѣетесь, але то ще не причина, щобы вы зъ голоду гинули. Знаете що? Потребую служащого — дамъ вамъ ту посаду.

АРТ.: Принимаю съ вдячностью.

РЕД.: Але помнѣтъ: одно слово, одна критична замѣтка на мою газету—а выкину безъ пардону. Згода?

АРТ.: Згода!

РЕД. (*гречно*): Отже, милый пріятелю, до роботы; мѣтлу и пôдливачку найдете въ шафѣ. (*Бере капелюхъ зъ полицѣ*). Иду на снѣданье. За хвилину вертаю. Вы тымчасомъ тутъ позамѣтайте. А памятайте: языкъ на колодку. (*Выходитъ*).

Сцена 3.

Артуръ, по хвили: Семъ Брокнеръ.

АРТ. (*замѣтае незручно*): Хороша посада для доктора фильозофіи. (*Стукъ въ двери*). Прошу!

СЕМЪ БРОКНЕРЪ (*входитъ; его характеризуе нечуваня певнôсть себе и небувала ноншалянціи*): Глядаю за редакторомъ „Земледѣльця“.

АРТ.: Выйшовъ - за хвилю верне.

СЕМЪ: Такъ? То я зажду! (*Сѣдае на крѣслѣ коло бюрка и споглядае съ любопытствомъ на незручне замѣтанье Артура*). То вашъ вынахôдь—сей способъ замѣтаня? Дайте го опатентовати — пирамидальный, безъ конкуренціи. А яка чудна ваша постава при тôмъ замѣтаню!

АРТ. (*несмѣло, збитый зъ пантелику*): Я не учився замѣтати.

СЕМЪ: То видно по васъ.

АРТ.: Я взагалѣ и не думавъ, що буду служащимъ.

СЕМЪ: Але?

АРТ.: Я скôнчивъ универзитетъ. Але що кому нынѣ зъ науки? Нынѣ чоловѣкови потрѣбна вѣра въ свои власнѝ силы — и крѣпке постановленье переведеня всего, що лишь чоловѣкъ запрагне. Но неправда?

СЕМЪ: Розумѣеся. Правдивый американецъ осягае все, що постановитъ. (*Встае*). Дивѣтъ на мене. Я не вчився ничого. Въ пятнайцятôмъ роцѣ житя бувъ я пôсланцемъ въ бостонскôмъ банку и постановивъ я за всяку цѣну доробитись маетку. Въ 17 роцѣ зôбравъ я всѣ мои ощадности и кинувъ я ихъ на биржу. Въ протягу мѣсяця заробивъ я 80.000 долярôвъ.

АРТ. (*здивованый*): Въ протягу мѣсяця?

СЕМЪ: Въ другôмъ мѣсяци я все то програвъ до послѣдного цента. Потôмъ вынайшовъ я чорнило безъ „глянцу“ до чобôтъ и знову зробивъ маетокъ. Безъ намыслу втопивъ я его въ акціяхъ фабрики непромакальнои бибулы. Пропавъ безслѣдно. Потôмъ бувъ я поочередно: пакеромъ, портіеромъ, чистивъ чоботы, освоювавъ собаки, показувавъ чуда по ярмарочныхъ будахъ, фабрикувавъ генеалогичнѝ дерева и бувъ властителемъ патентованого бюра свѣтляныхъ оголошень при помочи проекціи на хмары. Але ни одно зъ тыхъ становищъ не дало менѣ можности здобутя маетку, отже зôставъ я — журналистомъ.

АРТ.: И якъ вамъ иде?

СЕМЪ (*сѣдаючи*): Не конче! Вôдъ трехъ

мѣсяцѣвъ я безъ посады. Але то ничо! Не упадаю духомъ — все буде добре!

АРТ.: Мушу признати, що вы дуже энергичный чоловѣкъ!

СЕМЪ: То розмахъ, уважаете, спрытъ и вытревалôсть. На разѣ, доки не найду ничо лучшого, задоволюсь вашою посадою. Буду служащимъ.

АРТ.: Якъ то моею посадою?

СЕМЪ: Вы прецѣнь вôдходите?

АРТ. (*журливо*): Я доперва що прійшовъ.

СЕМЪ: Значитъ, то мѣстце не есть свобôдне?

АРТ.: Нѣ!

СЕМЪ (*встаючи*): До чорта! Що за лихо!

АРТ.: Ту есть вôльна лишь посада редакційного секретаря.

СЕМЪ: Въ такôмъ разѣ обôйму ту посаду!

АРТ.: Вы? Посаду редакційного секретаря?

СЕМЪ: А щожъ въ тôмъ дивного?

АРТ.: Розумѣетесь на земледѣлію?

СЕМЪ: Ани трохи, понятія не маю!

АРТ.: И мимо того хочете...

СЕМЪ: Розумѣеся! Нынѣ о посаду такъ трудно, що бувъ бымъ дурнемъ, если бымъ еи не обнявъ.

АРТ.: Таже редакторъ запытае васъ о студіи, о основнû вѣдомости и зажадае свѣдоцтвъ—щожъ тогда зробите?

СЕМЪ: Въ тôмъ моя голова!

АРТ.: О, съ нимъ не легко дôйти до ладу. Зарозумѣлый, дражливый, не любитъ найменьшои критики.

СЕМЪ: Дякую вамъ. (*Хоче выйти*).

АРТ.: Вôдходите?

СЕМЪ: Маю послѣдного доляра въ кишени; иду купити собѣ жовтû рукавички.

АРТ. (*дуже здивовано*): Жовтû рукавички?

СЕМЪ (*въ порозѣ*): Навѣть надъ берегомъ пропасти треба мати мину побѣдителя! Навѣть безъ гроша въ кишени, треба умѣти надати собѣ видъ панскости. Верну за хвильку (*выходитъ*).

Сцена 4.

Артуръ, потôмъ Редакторъ, Бобъ.

АРТ. (*споглядае за нимъ, киваючи головою съ сочувствіемъ*): Шкода заходу... шкода! (*Начинае на ново замѣтати*).

РЕД. (*котрому Артуръ при замѣтаню кидае цѣлу купу смѣтя на голову*): Фу! (*съ легковаженьемъ*): Вы навѣть не умѣете замѣтати.

АРТ.: Нѣ, я такъ, то лишь того...

РЕД.: Добре, добре. Бобъ вернувъ, вы можете ити на снѣданье.

АРТ: Дякую (*выходитъ*).

РЕД.: А теперь до працѣ! (*Сѣдае коло бюрка, черезъ хвилю чути лишь шумъ пера; по хвили входитъ Бобъ*). Що тамъ?

БОБЪ: Якійсь панъ прійшовъ.

РЕД.: Ани хвильки спокою! (*До Боба*): Проси!

БОБЪ (*впроваджуючи Сема*): Прошу! (*выходитъ*).

Сцена 5.

Семъ, Редакторъ.

РЕД.: Чимъ могу служити?

СЕМЪ: Я завзятый читатель вашои газеты.

РЕД. (*немило враженый—злый*): И приходите съ жалобою...

СЕМЪ: Жаднои жалобы почтенный господине, противно.

РЕД.: Противно?

СЕМЪ: Приходжу сказати вамъ мое признанье, слова найвысшой похвалы.

РЕД.: Ахъ?

СЕМЪ: Щиро признаю, що ваша газета редагована знаменито!

РЕД.: Прошу добродѣю, сѣдайте, прошу дуже...

СЕМЪ (*розпираючися на крѣслѣ коло бюрка*): Вашу газету дѣйсно тôлько подивляти, феноменальна!

РЕД.: Добродѣю, вы за много ласкавî.

СЕМЪ: Нѣ, ласкавый господине, ваша газета геніяльна, э-п о-х а-л ь н а. Прямо эпохальна!

РЕД.: Пересада, добродѣю, где-жъ тамъ!

СЕМЪ: Нѣ прошу; я удостовѣряю фактъ. Маемъ много рôльничихъ газетъ, але жадна зъ нихъ не умылася до Вашого „Земледѣльця“.

РЕД. (*заперечаючи*): Але-жъ!

СЕМЪ (*ударяе раптовно кулакомъ въ стôлъ*): Ани одна, кажу вамъ, ани одна! Ваша газета есть примѣромъ ясности, точности и совершенства и то вôдъ першои ажь до послѣднои стороны.

РЕД.: Вы фактично соромите мене.

СЕМЪ: Нѣ, вы тôлько такî скромнî. Но кажу рѣшучо, а мое мнѣнье подѣляе весь свѣтъ, котрый признае, що чоловѣкъ, котрый выдае ту газету—есть найзнаменитшою сучасною повагою на поли науки.

РЕД.: Але-жъ добродѣю!

СЕМЪ: Перворяднымъ писателемъ!

РЕД.: Охъ!

СЕМЪ: То геній. Тому то горячимъ моимъ желаньемъ було — пôзнати знаменитôсть такои мѣры, зложити ей свôй поклонъ и высказати слова вдячности...

РЕД.: Вы мене псуете, справдѣ! Тôлько гречности, стôлько ласкъ. Хотя признаюся вамъ, що похвала зъ устъ такого знатока, якъ вы, есть цѣлющимъ бальзамомъ, котрый исцѣляе и вскрѣпляе въ трудѣ, бо дорога есть дуже терниста... Не одинъ то, котрый о справахъ рôльничихъ понятія не мае, осмѣлявся менѣ рады давати, ба навѣть критиковати!

СЕМЪ: О такъ, такъ, суть и такî, але то ослы! Лишѣмъ ихъ въ спокою, нехай гинутъ смертію заджумленыхъ (*встае*). Але вы мусите мати не злî доходы. Такъ знаменито редагована газета мае певно безъ числа предплатителей?

РЕД.: Та оно робится, що лишь можна.

СЕМЪ: Друкуете що найменьше пôвъ миліона примѣрникôвъ?

РЕД.: Охъ, пôвъ миліона!..

СЕМЪ: Якъ то, друкуете меньше?

РЕД: Правду сказавши, значно меньше.

СЕМЪ: То свѣтъ кôнчится. Гдежъ причина того лиха?

РЕД.: Видите, „Земледѣлецъ" есть органомъ фаховымъ, для специалистôвъ, отже зъ самои натуры рѣчи есть ограниченый на обмежене число читателей.

СЕМЪ (*розсѣдаеся на бюрку*): То не рація! Газету таку повиненъ читати весь свѣтъ. Якй-жъ тй люди дурнй!

РЕДАКТОРЪ: (*встаючи*): То правда, люди дурнй, але треба ихъ брати такими, якими они суть. Бôльшôсть публики интересуеся выключно крадежами, полицiйными докладами, вѣстями зъ вôйны, товарискими скандалами — а все проче еи не занимае. А годѣ менѣ въ рôльничôй газетѣ заводити рубрику мордôвъ и нападôвъ.

СЕМЪ (*розсѣвшись на бюрку, кладе ноги на фотель*): Правда, все таки вы могли бы кромѣ фаховыхъ вѣдомостей.. але застерѣгаюся, що если вы не годитеся...

РЕД.: Але прошу дуже...

СЕМЪ: Прецѣнь можна найти способы, щобы розбудити цѣкавôсть загалу, притягнути сей загалъ до вашои газеты! А скоро здобудете много пренумераторôвъ, то уже легко здобудете и маетокъ.

РЕД.: Такъ думаете?

СЕМЪ. (*Зôскакуе зъ бюрка, та сѣдае окрачки на фотель*): Розумѣеся! Кôлька нумерôвъ сензацiйныхъ, трохи „пикантныхъ" и двѣста до триста тысячъ долярôвъ въ кишени. Такъ належитъ дѣло вести!

РЕД. (*переконаный*): Вы маете рацію.

СЕМЪ: А видите (*встаючи*). Отже смѣло ласкавый пане, трохи проворности и вôдваги. При вашôй интелигенціи и пильности — успѣхъ певный. Дуже мило було менѣ познакомитись съ вами (*стискае ему руку и удае, що хоче ити*).

РЕДАКТОРЪ: Добродѣю ласкавый...

СЕМЪ (*задержуючись*): Чимъ могу служити?

РЕД.: Виджу, що вы знаменито розумѣетесь на журналистицѣ.

СЕМЪ: Та що правда...

РЕД.: Чи не схотѣли бы вы...

СЕМЪ: Що такого?

РЕД.: Ваши слова навели мене на гадку здѣлати вамъ пропозицію, но молю васъ, не берѣтъ менѣ сего за зле...

СЕМЪ: Говорѣтъ смѣло!

РЕД.: Здѣлайте милôсть и вступѣтъ до моеи редакціи, яко...

СЕМЪ: Мôй пане, я съ горы застерѣгъ ся, що я не прійшовъ просити о посаду.

РЕД.: Знаю, знаю и перепрашаю дуже. Знаю, що вамъ на посадѣ цѣлкомъ не залежитъ.

СЕМЪ: Розумѣеся; я маю свôй маетокъ.

РЕД.: Такъ, але коли приходитъ случайнôсть зробити прислугу для загалу, то мы повиннѣ всѣ свои личнѣ справы посвятити для идеи... Не маю смѣлости предложити вамъ посаду секретаря...

СЕМЪ: Що? Може служащого?

РЕД.: Нѣ, сохрани Господи. Вы жартуеве здоровѣ. Але якъ разъ ваша жартобливôсть додае менѣ надѣи, що вы не вôдкинете моеи просьбы.

СЕМЪ: Говорѣтъ смѣло, я слухаю.

РЕД.: Чи не схотѣли бы вы провадити газету на спôлку зô мною?

СЕМЪ: Гмъ...

РЕД.: Я буду пôдписувати газету яко издатель, а вы яко головный редакторъ.

СЕМЪ: Справдѣ не знаю...

РЕД.: Зробите менѣ нечувану прислугу... Молю васъ...

СЕМЪ: Но такъ, але видите, я хотѣвъ бы знати..

РЕД.: Яка буде ваша платня? Триста долярôвъ на мѣсяцъ!

СЕМЪ (*оказуючи несподѣвану радôсть*): Триста долярôвъ!

РЕД. (*думаючи, що Семъ невдоволеный*): Чотириста!

СЕМЪ: Але-жъ...

РЕДАКТОРЪ: Отже пятьсотъ, бôльше не могу? Годитесь?

СЕМЪ: Щобы вамъ показати мое добре серце — годжуся!

РЕД: Дякую, сердечно дякую. На конецъ найшовъ я чоловѣка, якого менѣ потреба. А вже хиба часъ, наiвысшiй часъ! Я такiй ослабленый, зденервованыi надмѣрною працею, що годѣ...

СЕМЪ: Вôдпôчнѣтъ собѣ.

РЕД.: Ой то, то... Вôдпôчну хоть тыждень. Поѣду на село, не далечко звôдси. А вы зредагуете слѣдующiй нумеръ?

СЕМЪ: Але-жъ розумѣеся!

РЕД.: Отже, прошу, займѣтъ мое мѣстце за бюркомъ.

СЕМЪ: Прошу дуже (*сѣдае на фотели*).

РЕД. (*кличе*): Артуръ! Бобъ!

Сцена 6.

Тѝ и Артуръ, Бобъ.

РЕД. (*до входящихъ*). Вôдъ нынѣшного дня сей панъ...

СЕМЪ (*гордо*): Я!

РЕД. (*до Сема*): Але даруйте, я ще не знаю вашого имени...

СЕМЪ: Семъ Брокнеръ.

РЕД.: Панъ Семъ Брокнеръ есть головнымъ редакторомъ „Земледѣльця".

АРТУРЪ (*голосно*): Вôнъ головнымъ редакторомъ?

СЕМЪ: А то що за тонъ, мôй друже?

РЕД.: А то що знову? Чи хочете знову критиковати? Помнѣтъ, що я вамъ сказавъ. Одно слово критики — а пôйдете собѣ!

АРТУРЪ: Та я...

РЕД. (*до Сема*): Сей чоловѣкъ вѣчно невдоволеный, вѣчно критикуе. Если поважится вамъ втыкати нôсъ въ не свое дѣло — проженѣтъ его якъ собаку! Я васъ о то прошу! (*До Артура*): Понятно?

АРТУРЪ: Понятно!

РЕД. (*до Сема*): Лишаю васъ самого на господарствѣ, милый и любый мôй начальный редакторъ! Робѣтъ що хочете, що вамъ розумъ диктуе, абы тôлько все було добре!

СЕМЪ (*выкладае ноги на бюрко*): Ѣдьте спокôйно, все буде добре.

(*Куртина паде.*)

Актъ II.

Сцена 1.

Бобъ, за хвилю Іессіе.

(Бобъ спитъ на фотелю коло бюрка. Іессіе входитъ бôчными дверми).

ІЕС. (*ударяе рукою о бюрко*): Добрый день, Бобъ!

БОБЪ (*будится переляканый; по бесѣдѣ пôзнати, що мае въ устахъ „багу"— тютюнъ*): Ахъ, то вы панно Іессіе. Колижъ вы пріѣхали?

ІЕС.: Передъ хвилею... Бобъ, выкинь ту обридливу багу зъ устъ.

БОБЪ (*вынимаючи*): Для васъ все здѣлаю.

ІЕС.: Що-жъ тамъ нового? Не змѣнилось ничо въ часѣ мого урльопу?

БОБЪ: Гого! Ще и якъ ся змѣнило Напередъ принявъ старый служащого. Артуръ му на имя. Идіотъ, нездара!

ІЕС.: То вже все?

БОБЪ: Та где тамъ! Потôмъ дôстали мы начального редактора. Для кого вôнъ есть „начальникомъ" — то не знаю, бо нема ту бôльше редакторôвъ тôлько вôнъ, такъ якъ перше бувъ вашъ старый!

ІЕС.: А якъ выглядае той начальный редакторъ? Якъ му на имя? Хорошій?

БОБЪ: Называеся Семъ Брокнеръ. Хорошій хлопъ, якъ мальованый. А розумный —не въ тѣмя битый! И рухливый, страхъ рухливый. Николи не забувае языка въ ротѣ, зъ каждои бѣды выкрутится. Той собѣ умѣе дати раду въ свѣтѣ. Я его дуже люблю, вôнъ менѣ страхъ подобаесь.

ІЕС.: Но дивѣтъ, дивѣтъ!

БОБЪ: А якъ вôнъ розумѣеся на земледѣлью, то диво. Той идіотъ Артуръ каже, що вôнъ ничого не умѣе, але я видѣвъ его при роботѣ. Якъ вы думаете паннунцю, кôлько часу потребувавъ нашъ старый, абы уложити одну газету?

ІЕС.: Найменьше 5 дней.

БОБЪ: А що вôнъ намучився, набѣ-

дився, скôлько вôнъ книжокъ перекинувъ — ани счислити не можна. А той вамъ — знаете якъ довго ладивъ цѣле число? Не цѣлыхъ 3 годины.

ІЕС.: То диво!

БОБЪ: И то бувъ первый нумеръ, котрый вôнъ зредаговавъ. Дальшû буде еще скорше редагувати. А кобы хоть одну книжку взявъ до руки — ничо, лишь сѣвъ при бюрку, (*показуе*) вынявъ папироску (*бере зъ пуделка цигара*), закуривъ (*показуе*) хвативъ за перо и писавъ, ажь курило ся! Ани разу не надумався, ани разу не пошкробався въ голову. (*Удае що пише*). Шу- шу - шуръ — и конецъ!

Сцена 2.

Тû самû и Семъ.

СЕМЪ (*входитъ, а видячи Боба, сидящого при бюрку, каже*): Прошу, прошу, не встыдайтеся.

БОБЪ (*схоплюючись*): Панъ шефъ редакторъ дарують...

СЕМЪ: Кинешь ты цигаро. (*Вырывае му папироску. Бобъ хоче вложити въ уста багу, Семъ и то выдирае*). И то свинство также давай! А теперь гляди! Газета выйшла якъ разъ зъ печати. Артуръ занятый експедиціею, а ты сѣдай на роверъ, переѣдешься по мѣстѣ и дашь менѣ знати, якъ иде поодинока продажа, по трафикахъ и на улици. Розумѣвъ?

БОБЪ: Олрайтъ! (*выбѣгае*).

СЕМЪ (*звертаючись до Іессіе*): Чимъ могу служити?

ІЕС.: Я тутъ пишу на машинѣ.

СЕМЪ: Ага, панна Іессіе. Вертаете зъ урльопу?

ІЕС.: Такъ, вернуламъ передъ годиною.

СЕМЪ: Дуже менѣ пріятно Васъ пôзнати.

ІЕС.: И менѣ васъ, пане редакторъ. Бобъ очарованый вами. Залюбився въ васъ на смерть.

СЕМЪ: Волѣвъ бы я то вôдъ васъ почути...

ІЕС. (*зажеженована*): Ахъ, пане Брокнеръ! (*Павза — наразъ*): Иду приготовити машину. Если будете мене потребовати...

СЕМЪ: Буду потребовати. (*Значучо*) Маю надѣю, що запотребованье буде взаимне

ІЕС. (*кланяесь*): Мое почтеніе! (*Выходитъ на лѣво*).

СЕМЪ: Миле дѣвчатко! (*Замѣчас на бюрку повно пороху*). Ахъ, що тутъ болота. (*Дзвонитъ злôсный—входитъ Артуръ*).

Сцена 3.

Семъ — Артуръ.

(*Артуръ мае кôльканайцять экземплярôвъ свѣжого „Земледѣльця" пôдъ пахою*).

СЕМЪ: Слухайте но! Чи вы николи не навчитесь чистоты?

АРТ.: До вытира ня чужихъ кутôвъ я не сотвореный. Я вчився чого иного.

СЕМЪ: Тоту пѣсоньку чую каждого дня. Выдумайте инну. Що? Дивѣтъ на мене: и я не бувъ сотвореный на редактора рôльничои газеты и якось иде. Попробуйте такъ само.

АРТ.: Постараюся. Ось першій накладъ зъ друкарнѣ.

СЕМЪ: Та давайтежъ... А то оферма.. (*Вырывае ему зъ рукъ одинъ примѣрникъ, сѣдае, переглядае посиѣтно*).

АРТ. (*вôдходячи переглядае также одинъ экземпляръ при дверехъ*): Ха, ха, ха. Ой йой!

СЕМЪ (*вôдвертаючись, глядитъ строго*): Що вы сказали?

АРТ.: Я? Ничо!

СЕМЪ: Брехня. Вы щось говорили!

АРТ.: Ани писнувъ. Слово чести.

СЕМЪ: Гей, слухайте, вы розумѣетесь трохи на рôльництвѣ; чи не впали вамъ въ очи якѝ недостатки, або ошибки. Скажѣть щиро.

АРТ. (*скоро*): Нѣ. нѣ, г-нъ редакторъ, я не запримѣтивъ ніякихъ ошибокъ — сохрани Господи.

СЕМЪ (*вдоволеный*): Справдѣ?

АРТ.: Слово чести.

СЕМЪ: Дякую. Отже вы думаете, що нумеръ удався.

АРТ.: Сей нумеръ чудесный, небувалый! (*вôдходитъ серединою*).

Сцена 4.

(Семъ, потôмъ Іессіе).

СЕМЪ (*самъ*): То значитъ, що я на добрôй дорозѣ. Съ початку думавъ, що не вылѣзу зъ того всего, але якъ взявся на остро, то якось пôшло. Теперь становище мое запевнене.

ІЕССІЕ (*входитъ зъ лѣвого боку*): Машина готова. Если п. редакторъ маютъ якî письма, прошу диктовати.

СЕМЪ: Письма? До кого? (*По короткôй задумѣ*): Ага, есть одно письмо. Прошу...

ІЕССІЕ (*вытягие блочокъ паперу и оловецъ*): Слухаю!

СЕМЪ (*диктуючи*): „Маю честь донести вамъ листовно...

ІЕССІЕ (*перерываючи*): Перше адресъ сли ласка...

СЕМЪ: Адресъ буде на кôнци. (*Диктуе*): Маю честь донести вамъ листовно, бо таку дорогу узнаю за выгôднѣйшу, якъ устне говоренье...

ІЕССІЕ (*повторяе*): Говоренье...

СЕМЪ (*диктуе*): Що благословлю сей случай, котрый помôгъ менѣ васъ пôзнати.

ІЕССІЕ (*повтаряе*): Васъ пôзнати.

СЕМЪ (*диктуючи*): Вы, панѣ, чудовî. (*Іессіе перестае писати*). Пишѣтъ — прецѣнь то ничо страшного (*диктуе*): Люблю васъ, и если схочете зложити вашу будучнôсть въ мои руки..

ІЕССІЕ: О, даруйте, але то не урядове письмо.

СЕМЪ: Якъ разъ урядове — прошу писати (*диктуе*): Въ мои руки, оженюся съ вами сейчасъ, щиро вôдданый — Семъ Брокнеръ“.—Такъ, теперь письмо се перепишѣтъ

на машинѣ и вôддайте его адресатцѣ, а потôмъ принесѣтъ менѣ вôдповѣдь.

ІЕССІЕ (*несмѣло*): А ктоже есть адресаткою?

СЕМЪ (*встаючи*): Якъ то? Вы не вôдгадали?

ІЕССІЕ (*змѣшана*): Я?

СЕМЪ: Вы! Якажъ буде вôдповѣдь?

ІЕССІЕ: Прецѣнь не могу такъ нагло, такъ несподѣвано..

СЕМЪ: Панно Іессіе — я чоловѣкъ здецидованый, энергичный и не люблю тратити часу на дурницѣ.

ІЕССІЕ: Я то виджу.

СЕМЪ: Я самъ одинъ на свѣтѣ. Вы менѣ сподобались. Думаю, що я вамъ такъ само...

ІЕССІЕ (*несмѣло*): Такъ..

СЕМЪ: Маю запевнене становище.

ІЕССІЕ: Таже вы доперва що вступили.

СЕМЪ: То ничо. Я тѣшуся довѣріемъ редактора издателя. Накладъ газеты побôльшимо двократно.

ІЕССІЕ: На разѣ, то ще грушки на вербѣ (*чути дзвôнокъ у телефону*).

СЕМЪ (*при апаратѣ*): „Земледѣлецъ". Такъ редакторъ. Книгарня Виллямса и спôлки? Тысячу пятьсотъ экземплярôвъ „Земледѣльця" понадъ звычайный накладъ? Сейчасъ пришлю (*записуе замовленье*).

ІЕССІЕ: Тысячу пятьсотъ экземплярôвъ бôльше якъ звычайно?

СЕМЪ: Скôлько брала до теперь фирма Виллямъ и Спôлка?

ІЕС.: Три экземпляри.

СЕМЪ: Отъ нынѣ буде брати пятьсотъ разы стôлько.

ІЕС.: Неимовѣрно!

Сцена 5.

Тѣ и Бобъ.

БОБЪ (*вбѣгае задыханый*): Ппа... не редакторъ!

СЕМЪ: Якъ же иде? Добре? Що?

БОБЪ: Цѣле Чикаго порушене. Люди выдираютъ собѣ газету на улицяхъ зъ рукъ до рукъ.

ІЕС.: Нечуване диво!

СЕМЪ: А що? Не говоривъ я?

БОБЪ: Якъ живу, не видѣвъ я ще такого заворушеня! Розносчики газетъ повыбивали всѣ шибы въ друкарни и влазятъ черезъ ôкна, щобы чимъ скорше дôстати въ руки газету. Книгарь Дженсонъ пріѣхавъ съ вôзкомъ и забравъ все, що тôлько далось выпечатати. Стрѣлою ѣхавъ улицями и за пôвъ години выпродавъ цѣлый вôзокъ. Цѣле Чикаго—на улицяхъ. Всюда читаютъ. Въ трамваяхъ, въ шинкахъ, въ церквахъ, въ склепахъ. Кого встрѣтишь — держитъ въ рукахъ „Земледѣльця". Склеповѣ хлопцѣ не обслугуютъ гостей—тôлько читаютъ. А всѣ смѣются, говорятъ, такъ говорятъ!

СЕМЪ: Що говорятъ?

БОБЪ: Що такои газеты еще не було, що то щось нечуваного.

СЕМЪ (*гордо*): Ось слухайте панно Іессіе! То называеся успѣхъ! (*Чути дзвôнокъ телефону. Семъ розтручуючи Боба и Іессіе бѣжитъ до телефону*). На бôкъ! Мѣстце! (*коло апарату*): Такъ, „Земледѣлецъ" Для книгарни Арнольда три тысячи вôсѣмсотъ примѣрникôвъ! Сейчасъ будутъ.

БОБЪ: Три тысячи вôсѣмсотъ!

СЕМЪ: Бобъ, бери замовленье Арнольда и Виллямса и гони въ печатню, нехай сейчасъ доставлятъ. (*Телефонъ дзвонитъ*). Говъ, пожди! (*при апаратѣ*): Книгарня Петерсона дванайцять тысячъ примѣрникôвъ! Запишѣтъ панѣ!

ІЕС. (*нотуе*): Книгарня Петерсона дванайцять тысячъ экземплярôвъ.

БОБЪ (*съ подивомъ*): Дванайцять тысячъ!

СЕМЪ: Бобъ, залагодишь и то. Бѣжи. (*Телефонъ дзвонитъ*). Пожди!

БОБЪ (*съ вел. радостью*): Знову замовленье!

СЕМЪ (*при апаратѣ*): Книгарня на жел. дорожнôмъ двôрци — трійцять тысячъ примѣрникôвъ—пишѣтъ панѣ.

ІЕС. (*якъ высше*): Желѣзнодорожный дворецъ: трійцять тысячъ.

БОБЪ: Трійцять тысячъ! (*Бѣжитъ до дверей, телефонъ дзвонитъ, Бобъ вертае*).

СЕМЪ: Пожди! (*При апаратѣ*): Книгарня центральна — шѣстьдесять тысячъ примѣрниковъ—пишѣтъ панѣ.

ІЕС. (*я. в.*): Центральна — шѣстьдесять тысячъ!

БОБЪ: Шѣстьдесять тысячъ! (*Выбѣгае —при дверехъ наразъ задержуесь; здавалось ему, що чуе дзвônокъ*) Нѣ, то менѣ въ уху дзвонитъ. (*Выбѣгае*).

Сцена 6.

Семъ, Іессіе.

СЕМЪ: И що жъ панно Іессіе?

ІЕС.: Я... просто вѣрити не хочу, то перевысшае людскій розумъ.

СЕМЪ: Чи въ виду того всего — есть мое становище певнымъ?

ІЕС.: Вы хиба якійсь чарôвникъ?

СЕМЪ: Чи хочете отже выйти за мене?

ІЕС.: Пане Семъ, я... я не знаю...

СЕМ.: Увидите, що я зроблю зъ тои газетки, якій зъ неи буде сильний органъ. Буде то щось, чого ще у насъ не було, про що еще никто не чувъ.

ІЕС.: Вы — правдивый царь журналистôвъ.

СЕМЪ.: Хочешь отже дѣлити зô мною престола?

ІЕС.: Хочу! Я восхищаюсь вами — вы геній!

СЕМЪ: Можливо!

Сцена 7.

Тѣ и Артуръ.

СЕМЪ.: (*до входящого*): Що сталося?

АРТ.: Якійсь пренумераторъ хоче говорити съ г. начальнымъ редакторомъ.

ІЕС.: Пренумераторъ? Отъ коли ту працюю—не було ани одного пренумератора въ редакціи.

СЕМЪ.: Отъ нынѣ будутъ приходити частѣйше! Отъ нынѣ мы становимо силу, могучу державу!

ІЕС.: Я пôду, не хочу мѣшати.

СЕМЪ (*поважно*): Можете ити. (*Іессіе вôбходитъ; до Артура*): Просити, борше, борше! (*Артуръ выходитъ*).

Сцена 8.

Семъ и довголѣтный пренумераторъ.

ПРЕНУМЕР.: Чи то вы начальный редакторъ?

СЕМЪ: Прошу дуже.

ПРЕНУМ.: Я найстаршій пренумераторъ вашои газеты. Отъ 20 лѣтъ читаю ту газету щоденно и то отъ дошки до дошки, якъ найточнѣйше. Але нынѣ по разъ первый рѣшився я зайти до васъ лично.

СЕМЪ: Я щасливый, що якъ разъ мене встрѣчае така честь. Будьте ласкавû, сѣдайте. (*Задержуе его*). О нѣ, ласкавый пане, на такъ мизернôмъ стôльци не позволю!

ПРЕНУМ.: Алежъ...

СЕМЪ (*таскае шкôряный фотель, що стоявъ пôдъ дверми*): Ось тутъ на тôмъ фотели. Пренумераторъ есть пріятелемъ газеты, а пріятелей треба доглядати та шанувати Вы нашъ пренумераторъ, отже я васъ шаную и доглядаю. Може вамъ стôльчикъ пôдъ ноги.

ПРЕНУМ.: Алежъ, на що тôлько короводôвъ.

СЕМЪ (*бере стосъ книжокъ и въ недостатку стôльця суне пôдъ ноги пренумераторови*). Также прошу зняти хустину зъ шіи. (*стягае хустку*)

ПРЕНУМ.: Обôйдеся...

СЕМЪ (*здôймаючи ему капелюхъ зъ головы*): И капелюхъ также, бо, вышовши зъ дому, можете дôстати катаръ.

ПРЕНУМ.: Алежъ добродѣю...

СЕМЪ: Прошу не стѣснятися. Головнымъ обовязкомъ редактора есть доглядати и пестити пренумератора, а вы впрецѣчь мôй пренумераторъ. Може дещо напьетесь?

ПРЕНУМ.: Нѣ, дякую.

СЕМЪ: Може чарочку грогу.

ПРЕНУМ.: Алежъ дякую!

СЕМЪ: Може чаю.

ПРЕНУМ.: Дякую.

СЕМЪ: Прошу не стѣснятись. Прошу бути, якъ у себе дома.

ПРЕНУМ.: Я справдѣ дуже вдячный за стôлько ласки. То подекуды осмѣляе мене завдати вамъ маленькій вопросъ.

СЕМЪ: Готовъ до вашихъ услугъ! Слухаю!

ПРЕН.: Чи вы провадили уже яку газету рôльничу?

СЕМЪ: Шѣстьдесять, нѣ, що кажу—63!

ПРЕН.: То не можливе.

СЕМЪ: Съ цѣлою певностью. Двайцять въ Англіи, трійцять въ Америцѣ, тринайцять въ Гренляндіи.

ПРЕН.: Въ Гренляндіи?

СЕМЪ: Такъ, въ Гренляндіи О, то дуже урожайна земля.

ПРЕН.: Въ такôмъ разѣ маете уже не мало практики въ рôльництвѣ.

СЕМЪ: Дуже много практики.

ПРЕН.: Я то нынѣ замѣтивъ, що много.

СЕМЪ: Замѣтили? Коли?

ПРЕН.: Читаючи вашъ фабрикатъ, чи, хочу сказати вашу „газету".

СЕМЪ: Знаменита, що? Успѣхъ небувалый. Люди лѣтаютъ, якъ съумасшедшîи!

ПРЕН.: И не дивота. Я хотѣвъ бы васъ попросити лишь о коротке поясненье одной статьи...

СЕМЪ (*иде до бюрка и сѣдае*): Слухаю!

ПРЕН.: Позволите? (*розкладае газету*). Осьтутъ (*Читае*): „Рѣпы не треба николи вырывати, то нищитъ ю безпощадно. Найлучше, выдрапавшися на вершокъ дерева, встрясати конарами такъ довго, ажь упаде зъ него послѣдна рѣпа То консервуе овочъ на довгîи лѣта..."

СЕМЪ (*не збитый съ пантелику*): И що же въ тôмъ неясного?

ПРЕН: Чи вы авторъ тои замѣтки?

СЕМЪ: Я—и то самъ выключно самъ

ПРЕН.: Якъ вы думаете, що варта та замѣтка?

СЕМЪ: Що варта?

ПРЕН.: Такъ, що варта та чудова замѣтка?

СЕМЪ (*певный себе*): То дуже цѣнна и

умна рада. Я пôзнавъ сей знаменитый способъ въ часѣ моеи подорожи по...

ПРЕН.: По Гренляндіи?

СЕМЪ: Такъ, по Гренляндіи и Мадагаскарѣ—и мушу признати, що не стосованье сеи методы у насъ— мстится въ страшный спосôбъ на раціональнôй эксплоатаціи земного воску, укрытого въ рѣпѣ. Пôсля мене мильоны а навѣть сотки миліонôвъ корцêвъ рѣпы пропадаютъ лишь для того, що рѣпа зрываеся еще недозрѣла.

ПРЕН.: Такъ?

СЕМЪ: Що до того, то нема двохъ мнѣній. Всяка дискусія на сю тему—выключена. А тымчасомъ, слибъ приказано спрытному и легкому хлопцеви вылѣзти на дерево и съ легка потрясати галузки съ рѣпою...

ПРЕН.: То васъ бы треба потрясати!

СЕМЪ: Мене?

ПРЕН.: То вамъ, здаесь, снилося, що рѣпа росте на деревѣ?

СЕМЪ (*змѣшаный*): Рѣпа на деревѣ? Але зъ вôдки, ктожъ то говоритъ. Я говоривъ тôлько символично, образово...

ПРЕН.: Тамъ до чорта!

СЕМЪ: Пôсля моеи гадки о земледѣлію не повинноси писати звычайною, будденою бесѣдою. Бо земледѣліе то щось благородного, щось святого, щось, що оживляе умъ и пôдноситъ серця. О земледѣлію пишеся тôлько языкомъ поэтôвъ. Ану возьмѣсъ но на увагу Данта, Шекспира, не згадуючи вже про Плятона, Темистокля, Ганнибаля та славного Ностродомуса...

ПРЕН. (*перебиваючи*): Держѣмся рѣпы г. редакторъ, то певнѣйшій для насъ теренъ,

СЕМЪ: Держѣмся рѣпы. Отже, кажучи. що рѣпу належитъ стрясати, вылѣзши на дерево, я цѣлкомъ не говоривъ, що рѣпа росте на деревѣ; то алегорія. Читати, мôй пане,—а читати — то велика рôжниця. Кто умѣе читати межи строками, то если не есть забитою палкою, або осломъ патентованымъ, то сейчасъ пôйме, що я пôдъ сею алегоріею розумѣвъ, именно, що рѣпу треба взяти за гичку и трясти, щобы въ ней заховати, якъ найбôльшу скôлькôсть олѣйнои воды.

ПРЕН: Воды? Даруйте, але вы звычайный ошустъ.

СЕМЪ: Я?

ПРЕН.: Такъ вы! Чистои воды ошустъ! Въ головѣ менѣ не хотѣло помѣститись, абы ктось смѣвъ въ добрôй вѣрѣ такъ кпити собѣ зъ публики. Зъ разу думаю, що то жартъ, для розвеселенья читателей. Або, гадаю собѣ, ошибка друкарска. Але вы смѣете безлично вмавляти въ мене, що... Нѣ, мôй пане! Все мае свои границѣ. Я вже за старый и за поважный, абы слухати вашого безкрайно глупого говореня.

СЕМЪ: Мого... безкрайно глупого?

ПРЕН.: Мовчѣтъ, бо забуду о обовязкахъ честности и приличія. Вы—ганьбу приносите „Земледѣльцеви“ и цѣлôй пресѣ. Вы—дурный якъ вôлъ.

СЕМЪ (*повздержуючись съ трудомъ*): На тî двозначнî инсинуаціи не буду вôдповѣдати. Вы пренумераторъ моеи газеты, отже яко такого я за надто цѣню...

ПРЕН.: Идѣтъ до чорта съ вашою газетою. Отъ нынѣ перестаю бути пренумераторомъ..

СЕМЪ: Вы вже не пренумераторъ?

ПРЕН.: Ани менѣ снится..

СЕМЪ: Въ такôмъ разѣ, чого вы ту ще хочете? Що маете до говореня. Якъ смѣете критиковати то, що въ моей газетѣ написано? Забирайтеся менѣ до триста тысячъ чортôвъ (*Выкидае его*).

Сцена 9.

Семъ, по хвили Іессіе.

СЕМЪ: Дурный якъ вôлъ... А то худоба, оселъ якійсь!

ІЕССІЕ: Пôшовъ вже? Чого вôнъ хотѣвъ?

СЕМЪ: Або я знаю?

ІЕС.: Якъ то, вы не знаете?

СЕМЪ: Не могу поняти, о що ему росходилось. Прошу старого дурня сѣдати, обсыпую его гречностями, цяцькаюсь съ балваномъ, а вôнъ до мене съ лайкою...

ІЕС.: А дивѣтъ! А съ якой причины, изъ за чого.

СЕМЪ: Изъ за рѣпы!

ІЕС.: Варіятъ! Дивакъ старый. (*Страшный крикъ за сценою, чути битье шибъ*).

СЕМЪ-ІЕССІЕ (*Съ переляхомъ*): Що тамъ сталося?

(*Бѣжутъ до дверей, але вертаются на видъ вбѣгающого чоловѣка съ страшнымъ заростомъ*).

Сцена 10.

Тй и Чоловѣкъ съ страшнымъ заростомъ.)

ЧОЛОВѢКЪ (*съ червоною розчохраною чуприною, червона американска борода, безъ усовъ, одежа въ неладѣ*), Я прійшовъ, видите, я прійшовъ. (*Выскакуе на бюрко за однымъ замахомъ и споглядаючи страшнымъ взоромъ по присутныхъ, смѣеся:*) Ги, ги, ги! (*до Сема*). Ага, маю васъ!

СЕМЪ (*переляканый*). Чимъ могу служити?

ЧОЛОВ.: Передовсѣмъ мушу вамъ заявити, що я трохи эгзальтованый! (*злазитъ зъ бюрка*): Мои пріятели обавляются всегда о мене, бо я часто зденервованый и зворушеный. (*Бѣгае по сценѣ, задержуеся, вертае, перевертаючи мебли, кидае о землю, що попаде пôдъ руки; особливе уподобанье мае до книжокъ, котрî съ особенною пріятностью кидае о землю*). Я самъ обавлявся, що леда хвиля наступитъ кризисъ, але всегда чоловѣкъ тѣшився надѣею на выздоровленье, коли наразъ впадае менѣ въ руки нынѣшній нумеръ вашои газеты. Ледви кинувъ я окомъ на першу сторону, дôставъ я страшного нападу шалу: (*Кидаеся съ розмахомъ на шкôряный фотель и перевертаеся съ нимъ до горы ногами и въ однôй секундѣ встае на рôвнî ноги*). Сказавъ я собѣ: уже кризисъ! Я зôйшовъ зъ ума! Безъ ратунку, безповоротно чоловѣкъ збожеволѣвъ. Заскомлѣвъ я, якъ собака до мѣсяця и выбѣгъ зъ дому, абы когось убити!

ІЕССІЕ: Іисусе Христе!

ЧОЛ.: Покалѣчивъ я кôлькадесять осôбъ, а одного череватого паниска всадивъ я въ дупло вербы; якъ буду назадъ вертати то мушу розпороти ему черево. Прійшло менѣ однакъ на думку — передовсѣмъ переконатися, чи всѣ тû глупости, котрû менѣ привидѣлись въ вашôй газетѣ, суть тамъ дѣйстно выпечатанû, чи то суть лишь объявы мого хорого мозгу. Мушу о тôмъ переконатися! Прошу, читайте! (*Кидае Семови кôльканайцять экземплярôвъ его газеты; дае также паннѣ Іессіе*). И вы тоже! (*Для себе также вытягае одинъ нумеръ*). Ось тутъ — чи то справдѣ выпечатане? (*Читае*): „Пармезанъ-то сороката птиця. Выхованье его вымагае незвычайнои опѣки". (*Перерываючи*): То вы такъ писали? Вы?

СЕМЪ: Я... я...

ЧОЛОВѢКЪ: Такъ, читайте дальше самû!...

СЕМЪ (*дрожитъ якъ листъ осиковый*): Вы хочете, щобы я...

ЧОЛ.: (*вынимае револьверъ и мѣритъ въ Сема*): Читайте!

СЕМЪ (*читае*): „Клѣтку, въ котрôй пармезанъ сидитъ, треба щоденно обкаджувати и змывати якъ найточнѣйше колонскою водою, бо иначе птахъ сей дôстане пархôвъ".

ЧОЛ.: То ваша гадка? Ваша?

СЕМЪ: М...моя!

ЧОЛ. (*мѣритъ револьверомъ*): Читайте дальше!

ІЕССІЕ (*до Сема*): Ради Бога, читайте!

СЕМЪ (*читае*): „Въ зимѣ, коли пармезанъ сидитъ на яйцяхъ, мусить бути клѣтка старанно огрѣвана. Пересѣчна теплота 160—170 степенѣвъ.

ЧОЛ.: То вы се писали?

СЕМЪ: Я.

ЧОЛ.: Дальше!

СЕМЪ (*читае*): „Дещо про дынѣ. Та рубинова о сильнôмъ запаху и предивнôмъ смаку — ягода росте въ новôй Фунляндіи, а тамошне населенье дуже ю цѣнитъ. Яко мармоляду ставлятъ ю высше вôдъ шпара-

гôвъ; особенно уживаеся яко начинка до печеня тортôвъ. Взагалѣ споживча вартôсть дынѣ — есть такъ знаменита, що та ростина перевысшае въ домовôмъ господарствѣ всѣ другû ростины и ягоды. А навѣть яко пожива для свиней, — оказалась практичнѣйша вôдъ малинъ, якû оказались мало поживнû, а за много клейкû та липкû. Малины употребляются теперь лишь до крупникôвъ.

(*Семъ хоче перестати читати, но человѣкъ съ страшнымъ заростомъ загрожуе ему револьверомъ. Семъ чимъ скорше читае дальше*): Звычай нашихъ предкôвъ обсаджуваня огородовыхъ альтанъ корчами дынѣ для заслоненя передъ сонѣчными лучами — нынѣ выходитъ зъ моды, бо научнû розслѣды выказали, що дыня дае дуже мало тѣни. — Приписъ робленя знаменитыхъ шинокъ...

ЧОЛОВѢКЪ: Дальше...

СЕМЪ (*читае*): „Неоднократно пôдношено тяжкû, узасадненû жалобы на невыгоды, полученû съ соленьемъ шинокъ. Желаючи дати доказъ нашои прихильности для хлѣборобôвъ, подаемъ по довгôй и глубокôй розвазѣ, для уникненя тыхъ прикрыхъ, невыгôдныхъ случаевъ, слѣдующу просту раду: Вмѣсто споряжати шинки зъ дома годованыхъ свиней, треба ихъ споряджати зъ свиней морскихъ. Морскû свинки, перебуваютъ постоянно въ морскôй соленôй водѣ, отже — маютъ въ собѣ много соли, а мясо ихъ дуже деликатне и крухе. Такû морскû свинки — годованû дома могутъ по-при вола и коня служити господареви, яко домашнû звѣрята господарскû. Можна ихъ буде съ часомъ запрягати и до повозôвъ.

ЧОЛ. (*съ восторгомъ*): Чудесно! Чудно! И то справдѣ все выпечатане?

СЕМЪ: Все!

ЧОЛ. (*до Іессіе*): Справдѣ? И вы то также читали?

ІЕССІЕ: Читала!

ЧОЛ. (*стискае зъ радости обѣ руки Сема*): Пане! Вы мôй добродѣй! Спаситель!

СЕМЪ: Я? я?

ЧОЛ.: Вы! Еще разъ вы! Вамъ завдячую розумъ и житье, бо теперь знаю, що тыхъ всѣхъ идiотичныхъ нѣсенитницъ я не поповнивъ Що бôльше: знаю, що, если мôй мозокъ выдержавъ весь той духовый кормъ, якій найшовъ въ вашôй газетѣ, то вже нема ничо на свѣтѣ, що могло бы его рôвновагу захитати. Ничо вже не дoйде му кôнця. Я не маю помѣшаня розуму! Дякую, стократно дякую вамъ мôй добродѣю, я ще не збожеволѣвъ. (*Однимъ замахомъ втручае Сема до шафы въ стѣнѣ*) Пращайте! (*До Iессiе*): Пращай ягôдочко *цѣлуе ю сердечно*). Велике вамъ спасибôгъ! Я ще не здурѣвъ! (*Зъ радости танцюе и въ шаленыхъ пôдскокахъ уходитъ*).

Сцена 11.

Семъ и Iессiе.

СЕМЪ (*вылазитъ зъ шафы збентеженый, но хвили однакъ приходитъ до себе и не тратитъ вôдваги*). А видите! Тому пренумераторови мы догодили. Выйшовъ вдоволеный, скакавъ зъ радости!

IЕССIЕ: Тѣшився, бо знае, що не здурѣвъ. Але вы розумъ стратили!

СЕМЪ: Я?

IЕСIЕ: Бо якъ вытолковати иначе печатанье такихъ нисенитниць.

СЕМЪ: Нисенитниць? Такъ зле не есть! (*Солодко*): Ясочко, ходи до мене!

IЕССIЕ: Идѣтъ прочь! Вамъ бракуе пятои клепки.

СЕМЪ: Перепеличко!

IЕССIЕ: Дайте менѣ святый спокôй! (*Утѣкае*).

Сцена 12.

Семъ и Редакторъ.

СЕМЪ: Овъ Семцю — стрѣливъ ты дурницю! (*Двери вôдчиняются*). Ахъ, редакторъ! (*Сѣдае на столику зъ лѣвои стороны*).

РЕДАКТОРЪ: (*Пригнобленый*): Передъ

годиною одержавъ я на селѣ вашъ нумеръ и безъ надумованя сѣвъ на поѣздъ и пріѣхавъ. Ладна історія!

СЕМЪ: Що такого?

РЕД.: Въ переднокою купа камѣня, шибы повыбиванѝ, крѣсла поломанѝ, рѣчи подертѝ, стôлъ порубаный, книжки понищенѝ.

СЕМЪ: Все дастся направити!

РЕД.: А слава моеи газеты, чи также дастся направити?

СЕМЪ: Ваша газета на ничôмъ не стратила.

РЕД. (*гôрко*): Вы навѣть не розумѣете того, скôлько лиха вы наробили. Чомужъ вы менѣ не сказали щиро, що не маете понятія о рôльництвѣ? Таже ваше неуцтво переходитъ всякѝ границѣ. Въ рубрицѣ: „Банкъ кредитовый земскій" накликуете до годôвлѣ остригъ. Въ вôддѣлѣ: „Домашнѝ звѣрята" поручаете, яко миле звѣрятко домашне — носорога, бо есть дуже забавный и належитъ до родины котôвъ, отже дуже спритно ловитъ мыши.

СЕМЪ: То все ничо!

РЕД.: Ничо? А скажѣтъ менѣ, якѝ вы ще дурницѣ выгадали бы, якъ бы такъ прійшлось вамъ зредагувати другій нумеръ? Пропавъ мôй вôдпочинокъ, моя добра слава! А теперь прошу васъ о одну рѣчь: Идѣтъ менѣ зъ очей!

СЕМЪ: То выповѣдаете менѣ мѣсце?

РЕД.: А вы якъ гадали?

СЕМЪ: Вы хиба жартуете?

РЕД.: Чоловѣче! Чи-жъ вы думаете, що мою газету буде вести послѣдного рода неукъ?

СЕМЪ: Вы то до мене говорите?

РЕДАКТОРЪ: До васъ!

СЕМЪ (*встаючи*): Якъ вы смѣете мене оскорбляти? Вы, що въ головѣ сѣно маете вмѣсто мозгу!

РЕД: Слухайте!

СЕМЪ: Чотырнайцять лѣтъ я редакторомъ, але первый разъ нынѣ чую подôбнѝ смѣшнѝ слова!

РЕД.: Въ головѣ менѣ мѣшаеся...

СЕМЪ: Тожъ не дивниця, що плетете небылицѣ. Зъ вôдки вамъ прійшло до головы, що то треба вмѣти все то, о чôмъ пишеся въ газетѣ? Смѣшнѣ вы! Вы знаете, кто пише рецензіи о штуцѣ и литературѣ? Идіоты, котрѣ ледви писати умѣютъ. Статьи о биржѣ и финансовыхъ дѣлахъ пишутъ молокососы, що цента въ кишени не маютъ! О тверезости — пишутъ піяки; о справахъ войсковыхъ — горбатѣ, слѣпѣ и кривѣ! А газеты рôльничѣ редагуютъ всегда ослы и бараны.

РЕД.: Прошу васъ...

СЕМЪ: Кретины, якъ вы! И вы хочете мене учити, якъ редагуеся газету? Я то знаю лучше. Чимъ меньше фаховыхъ вѣдомостей, чимъ меньше ктось пише до рѣчи, тымъ лучше его письма люди читаютъ, тымъ бôльше зарабляе вôнъ грошей!

РЕД.: Щасть вамъ Боже! Зарабляйте собѣ гдеинде! Я вже маю васъ досыть! Пропадайте менѣ зъ очей — выкидаю васъ!

СЕМЪ: То буде труднѣйше! Мене вы не выкинете, бо въ виду такъ явного доказу вашои невдячности — уходжу самъ, добровôльно. (*Редакторъ рушае раменами*). Ласкавый пане! Чи можете заперечити, що я не додержавъ того, що обѣцявъ? Я приреѣкъ, що накладъ газеты подвоится, а тымчасомъ нынѣ мы продали сто тысячъ примѣрникôвъ. За двѣ недѣли мали бы мы пôвъ миліона пренумераторôвъ.

РЕД.: Вы цѣлкомъ зъ розуму зôйшли.

СЕМЪ: Дотеперѣшнѣ пренумераторы може бы вôдпали, та горсточка земледѣльцѣвъ, але що вамъ зъ нихъ.

РЕД. (*Здивовано*): Що менѣ зъ нихъ?

СЕМЪ: На ихъ мѣстце — запренумерують газету миліоны.

РЕД.: Идіотôвъ!

СЕМЪ! Именно, бо лишь газета для идіотôвъ, може числити на успѣхъ. Вы хотѣли выдавати газету поважну, розумну — зô смакомъ — и вы збанкротували. Сензація мôй пане, лищь сензація! Бувъ бымъ написавъ вамъ, що думаю о управѣ капусты въ

Японіи, якъ задивляеся Вильгельмъ II на справу приряджуваня пироговъ зъ мясомъ, що думае президентъ Тафтъ о годôвли синогорлинцъ — и сотки другихъ цѣкавыхъ рѣчей! Милiонеромъ могли бы вы бути, а такъ будете дѣдомъ! Жаль менѣ васъ и встыдно изъ-за вашои дурноты. Бувайте здоровй, я поглядаю щастя где инде!

Сцена 13.

Тй, Артуръ и Петерсенъ.

АРТУРЪ (*мельдуе*): Петерсенъ и Спôлка, книгарня накладова.

РЕД. (*въ розпуцѣ*): О! той менѣ зробитъ скандалъ! Проси! (*До Сема, котрый хоче выйти*). О нѣ, нѣ, наварили вы пива, теперь будете пити!

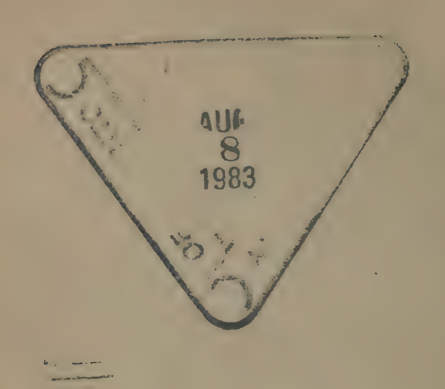
ПЕТЕРСЕНЪ (*бѣжитъ до редактора съ открытыми руками*): Любезный, дорогій друже! Що за геніяльна мысль! Що за шутка нечувана. Другій бувъ бы кричавъ: „Того а того дня выдамъ гумористичный додатокъ“ — и бувъ бы вôдъ разу убивъ справу; а вы тихо, безъ шуму и крику — даете чудну гумористичну газету пôдъ фирмою давного журнала, незамѣтно, якъ бы николи ничо... Якъ бы тебе то ничо не обходило! То разъ штука! Публика порушена до живого.

РЕД. (*слухае зъ разу недовѣрчиво, потôмъ вôдотхнувъ легче, але ще непевный себе*): Огже думаете, що удалося...

ПЕТЕРСЕНЪ. Безъ жарту, мôй пріятелю, зô мною безъ жарту. Я пріишовъ до васъ съ маленькою пропозиціею. Вкладаю въ той интересъ пôвъ миліона доляровъ и будемъ выдавати газету вспôльно. Добре? Назвемъ ю: „Гумористичный Земледѣлецъ“. Подумайте! Але сей вашъ Семъ Брокнеръ — то знаменитый гумориста! Псевдонимъ — що?

СЕМЪ (*выступае гордо напередъ*): Нѣ — прошу, американецъ — зъ крови и кости!

(Конецъ.)

AUG
8
1983

